

ў чэрвені Віцебск быў вызвалены ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, усе прадпрыемствы горада, чыгуначны вузел, аб'екты камунальнай гаспадаркі, бальніцы, музеі, школы, магазіны і жыллёвы фонд ляжалі ў руінах. Болей у сэрцы адгукнулася трагедыя Віцебска ў кожнага, хто бачыў яго летам 1944 года. Тады здавалася, што спатрэбяцца дзесяцігоддзі, каб узнавіць хаця б даваенны ўзровень развіцця гаспадаркі і культуры роднага горада. У першы год вызвалення ў горадзе былі створаны 800 аднаўленчых брыгад па 15-20 чалавек. Кожны працаздольны жыхар Віцебска адпрацоўваў на аднаўленчых работах не менш за 24 гадзіны. Зрабіць гэта было нялёгка, таму што 70% жыхароў Віцебска ў той час складалі жанчыны. Але змяніўшы аўтаматы на станкі, сякеры і пілі, былыя франтавікі, партызаны і падпольшчыкі дружна ўзяліся за аднаўленне горада. Іх было няшмат, але прылад працы не хапала. Прадукты выдаваліся па картках. Жылі ў падвалах, бункерах і бараках і працавалі без стамлення – за дваіх, за траіх. Выходзілі пасля работы на суботнікі і нядзельнікі. Працавалі з асаблівым пад'ёмам, будавалі хутка, будавалі добра. Кожная працоўная перамога з'яўлялася сапраўдным святам. Дзякуючы няспынным намаганням, наш горад падняўся з попелу, на яго праспектах зноў зазеленелі сады. На месцы былых заводаў ствараліся новыя прадпрыемствы. За першыя 5 пасляваенных гадоў прамысловасць была адноўлена, а па многіх паказчыках значна пераўзышла даваенны ўзровень.

ГІСТАРЫЧНАЯ СПАДЧЫНА ЛІДЫ

УА “Гродзенскі дзяржаўны медыцынскі ўніверсітэт”

Жалеская А.В., 1 к., 2 гр., МПФ

Кафедра рускай і беларускай моў

Навуковы кіраўнік – ст. выкл. Варанец В.І.

Ліда – асаблівы горад. Ёсць у ім асаблівы шарм, які незаўважна зачароўвае і пакідае цёплыя ўспаміны. Размешчана Ліда на плоскай раўніне: ні аднаго пагорка, ні аднаго сур'ёзнага ўздыму.

Датай узнікнення Ліды лічаць 1323 год - пачатак узвядзення Лідскага замка, вакол якога паступова вырас горад. Ліда належала непасрэдна вялікім князям Гедзіміну, Кейстуту, Альгерду, Ягайле, Вітаўту; у 1396-99 у Лідзе жыў беглы татарскі хан Тахтамыш. З 1384 неаднаразова падвяргалася нападам крыжакоў. У 15-16 ст. горад быў значным цэнтрам рамяства і гандлю, звязаны з Вільняй, Навагрудкам, Менскам, Полацкам. У гэты час горад складаўся з рыначнай плошчы і 4 вуліц, да яго прымыкала прадмесце Зарэчча. Камера катаванняў у Лідскім замку была прадугледжана яшчэ

Магдэбургскім правам, якое Ліда атрымала ў 1590 годзе.

З 1795 Ліда - цэнтр павета Слонімскай губерні, у 1797 уваходзіла ў Літоўскую, з 1801 - Гродзенскую і з 1842 - Віленскую губерні. У канцы 19 ст. ў горадзе была пракладзена першая чыгуначная лінія. У першую сусветную вайну Ліда была акупавана германскімі войскамі. Архітэктурнае твар горада вызначае забудова другой паловы XX стагоддзя.

У Вялікую Айчынную вайну фашысты разбамбілі цэнтр Ліды, ператварылі ў груды развалін эфектныя двухпавярховыя асабнякі XVIII-XIX стагоддзяў. Ацалела нямногае.

Лідскі замак - галоўная слава тасць лідскай зямлі. Будаўніцтва замка было пачата ў 1323 г. вялікім князем Вялікага княства Літоўскага Гедымінам. Замак быў збудаваны з бутавага каменю і цэглы, меў у плане форму няправільнага чатырохвугольніка з двюма вуглавымі вежамі, і быў пастаўлены на насыпным пячаным узгорку, абкружаным балотыстымі берагамі рэк Лідзея і Каменка. Жылыя памяшканні мясціліся на вышэйшых паверхах вежаў. За сваю гісторыю замак вытрымаў мноства бітваў і аблог. У XVIII ст. ён страціў сваё стратэгічнае значэнне і пачаў паступова разбурацца. У 1891 годзе цэнтральная частка горада Ліда моцна пацярпела пры пажары і камяні з паўднёва-заходняй вежы і часткі заходняй сцяны замка былі выкарыстаны для аднаўлення будынкаў, якія пацярпелі ад агню. У цяперашні час вядзецца рэстаўрацыя сцен і вежаў. Лідскі замак, як і Мірскі замак, знаходзіцца пад аховай дзяржавы.

Касцёл Узвіжання Святога Крыжа знаходзіцца ў цэнтры горада Ліда. Пабудаваны ў 1747г. з цэглы як фарны, верагодна, па праекце віленскага архітэктара І. К. Глаўбіца.

Лідскі Свята-Міхайлаўскі кафедральны сабор - помнік беларускага дойлідства эпохі класіцызму. Да 1818 года ў Лідзе на месцы Свята-Міхайлаўскага сабора знаходзілася драўляная царква. Храм знеслі. На яго месцы ў 1825 годзе ўзвялі драўляны касцёл. У 1980 годзе будынак атрымаў статус архітэктурнага помніка. Храм быў перададзены праваслаўнай епархіі. Сёння Свята-Міхайлаўская царква ўяўляе сабой цагляны храм-ратонду, накрыты паўсферычным купалам. Побач размешчаны аднапавярховыя корпуса кляштара і адноярусная каменная званіца. У саборы знаходзяцца іконы Архістратыга Міхаіла, лекара Панцеляймоны і Божай маці «Пачаеўскай».